
การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะ
ของครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายลำภู-บางนาค อำเภอเมือง สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1

School Administrators' Good Governance as Perceived by Teachers in
Lamphu–Bang Nak Network Center under the Office of Narathiwat Primary
Educational Service Area 1

มนธิรา รักราวี¹, ดร.จร ประสงค์สุข²

Monthira Rakrawee ¹, Dr. John Prasongsuk²

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1. to study the level of school administrators' good governance as perceived by teachers in Lamphu–Bang Nak Network Center under the Office of Narathiwat Primary Educational Service Area 1; 2. to compare the level of school administrators' good governance as perceived by teachers, classified by educational background and work experience; and 3. to investigate the problems and suggestions regarding school administrators' good governance. The sample consisted of 109 teachers, determined by Taro Yamane's formula. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using a statistical software package. The statistics used included Mean, Standard Deviation, Independent t–test, and F–test (One–Way ANOVA) with Scheffe's method for post–hoc comparison.

Research result can be concluded as follows;

1. The school administrators' governance as perceived by teachers in the Lamphu–Bang Nak Network Center, Mueang District, under the Office of Narathiwat Primary Educational Service Area 1, was overall at the highest level (" \bar{x} " = 4.59). Every individual aspect was also found to be at the highest level.

2. The comparison of the level of school administrators' governance, classified by variables, concluded that: 2.1 Classified by educational background: there were no significant differences in the overall and individual aspects. 2.2 Classified by work experience: there were no significant differences in the overall and individual aspects.

3. The problems and suggestions regarding school administrators' governance were as follows: 3.1 The problem with the highest frequency was that administrators did not enforce rules and regulations on personnel equally and lacked equity. 3.2 The suggestion with the highest frequency was that administrators should strictly adhere to and follow rules and regulations, enforcing them on all personnel with equality and equity.

Keywords: Management based on the principles of good governance, Educational institution administrators

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานโดยใช้หลัก ธรรมมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายลำภู-บางนาศ อำเภอมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายลำภู-บางนาศ อำเภอมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 จำแนกตามตัวแปรระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน และ 3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายลำภู-บางนาศ อำเภอมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 กลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) จำนวน 109 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) หากพบความแตกต่างใช้วิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffe' test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายลำภู-บางนาศ อำเภอมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$) และรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตัวแปร สรุปได้ดังนี้ 2.1 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 2.2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา มีดังนี้ 3.1 ปัญหาที่มีความถี่สูงสุด คือ ผู้บริหารไม่บังคับใช้กฎระเบียบและข้อบังคับต่อบุคลากรอย่างเท่าเทียมและขาดความเสมอภาค 3.2 ข้อเสนอแนะที่มีความถี่สูงสุด คือ ผู้บริหารควรยึดมั่นและปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับอย่างเคร่งครัด โดยบังคับใช้กับบุคลากรทุกคนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

คำสำคัญ : การบริหารงานโดยใช้หลัก ธรรมมาภิบาล; ผู้บริหารสถานศึกษา

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 กำลังเผชิญกับพลวัตการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางนวัตกรรมและการเชื่อมโยงไร้พรมแดนของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความท้าทายเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อบทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษาในฐานะกลไกสำคัญที่สุดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศชาติ การสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ ทักษะที่จำเป็นต่อโลกอนาคต และความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นเป้าหมายสำคัญที่สถานศึกษาต้องมุ่งมั่น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 1) ซึ่งความสำเร็จนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาาระบบบริหารจัดการภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทโลกที่ก้าวไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดนิ่ง และเพื่อสร้างไว้ซึ่งคุณภาพทางการศึกษาที่ยั่งยืน (UNESCO. 2017: 25) การบริหารจัดการที่เข้มแข็งและเป็นระบบจึงมิได้เป็นเพียงแค่การจัดการทรัพยากรการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้าง ความเชื่อมั่นจากสาธารณะและส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างและรับฟังความคิดเห็น เพื่อการบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาในระยะยาวและเตรียมพร้อมสำหรับความท้าทายในอนาคต

การบริหารงานในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและต้องอาศัยภาวะผู้นำที่เข้มแข็งของผู้บริหาร ต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการนำพาสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ภายใต้ข้อจำกัดและทรัพยากรที่มีอยู่ (Knezevich. 1984: 50; และ บุญชม ศรีสะอาด. 2560: 10) อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ การบริหารจัดการยังคงเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคในการนำหลักการที่ดีไปสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งอาจปรากฏในหลายรูปแบบ เช่น การขาดความโปร่งใสในการตัดสินใจที่สำคัญ การจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เหมาะสมหรือขาดความยุติธรรม การมีส่วนร่วมที่จำกัดของบุคลากรในกระบวนการวางแผนและดำเนินงาน หรือการขาดกลไกการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ (อรณัย แสงทอง. 2551: 4; และ สุจิตรา เรื่องยิ่ง. 2560: ก) ปัญหาเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาเท่านั้น แต่ยังอาจบั่นทอนขวัญกำลังใจ ความเชื่อมั่น และความร่วมมือของครูผู้สอนและบุคลากรในองค์กร รวมถึงคุณภาพการศึกษาโดยรวม ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้สถานศึกษากลายเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น มีประสิทธิผล และสามารถเป็นที่พึ่งของชุมชนได้อย่างแท้จริง

หนึ่งในปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งและส่งผลกระทบต่อในวงกว้างคือความไม่ชัดเจนหรือความเข้าใจที่ไม่ตรงกันเกี่ยวกับ หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ โดยครอบคลุมหลักการพื้นฐานหลายประการ เช่น หลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า (สำนักงาน ก.พ.ร.. 2564: 5; Putra & Subawa. 2023: Abstract) อย่างไรก็ตาม การนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษานั้นยังคงเป็นประเด็นที่ท้าทายและมักพบความแตกต่างในการปฏิบัติ เนื่องจากผู้บริหารอาจยังขาดความเข้าใจที่ลึกซึ้งในแต่ละองค์ประกอบของธรรมาภิบาล หรือยังไม่สามารถแปลงหลักการเชิงนามธรรมเหล่านั้นไปสู่แนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและเหมาะสมกับบริบทเฉพาะของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิจิต บุญสนอง. 2554: 5; และ ชวลิต วงศ์คำ. 2565: ก) ส่งผลให้การบริหารงานในบางด้านอาจยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของธรรมาภิบาลที่มุ่งเน้นความโปร่งใส การตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งนำไปสู่ความเสี่ยงด้านความไม่ไว้วางใจและการขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

การบริหารงานของสถานศึกษาในประเทศไทยได้เปลี่ยนผ่านไปสู่ยุคของการกระจายอำนาจอย่างเป็นทางการภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 1)

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดบทบาทสำคัญให้สถานศึกษา มีอิสระในการบริหารจัดการตนเองมากขึ้นในสี่ด้านหลักอย่างชัดเจน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายและโครงสร้างนี้มีได้เป็นเพียงแค่การโอนอำนาจ แต่ยังเป็นการมอบความรับผิดชอบที่มากขึ้นให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีความสามารถในการใช้ดุลยพินิจและตัดสินใจภายใต้หลักความรับผิดชอบและธรรมาภิบาล เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและนักเรียนได้อย่างตรงจุดและทันทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2555: 1; และ Jones. 2016: 20) ทว่าในทางปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังคงมีช่องว่างที่สำคัญที่ต้องเติมเต็ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความเข้าใจที่ถ่องแท้และการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในกระบวนการตัดสินใจและบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกมิติของการดำเนินงาน เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายลำภู-บางนาถ อำเภอมะนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 อย่างลึกซึ้งและรอบคอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่มีคุณค่าสูงสุด งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อทำความเข้าใจถึงระดับการนำหลักธรรมาภิบาล อันประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลและระดับประเทศไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานทั้งสี่ด้านหลักของสถานศึกษา อันจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และยังสามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาของชุมชนต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่อย่างยั่งยืนและถาวรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายลำภู-บางนาถ อำเภอมะนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายลำภู-บางนาถ อำเภอมะนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 จำแนกตามตัวแปร ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายลำภู-บางนาถ อำเภอมะนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายลำภู-บางนาถ อำเภอมะนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 จำนวน 6 ตำบล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.2546 :ก) ดังนี้ 1. ด้านหลักนิติธรรม 2. ด้าน

หลักคุณธรรม 3. ด้านหลักความโปร่งใส 4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม 5. ด้านหลักความรับผิดชอบ 6. ด้านหลักความคุ้มค่า

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายลำภู-บางนาถ อำเภอมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 150 คน จากสถานศึกษา 7 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวินิจฉัยนี้ คือ ครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายลำภู-บางนาถ อำเภอมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 ปีการศึกษา 2568 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Simple Size) โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 109 คน โดยใช้วิธีการกำหนดตามสัดส่วนประชากรของโรงเรียน แล้วเทียบบัญญัติไตรยางศ์ให้ได้อำเภอซึ่งกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียน แล้วทำการสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้วิธีจับฉลาก โดยการสุ่มแบบไม่คืนกลับ

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

วิน. (Levin. 2018: 30) มองการบริหารการศึกษาในมุมมองเศรษฐศาสตร์ โดยกล่าวถึง "การบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มผลตอบแทนจากการลงทุนด้านการศึกษา และยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนในระยะยาว" ซึ่งเชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ยูเนสโก. (UNESCO. 2017: 25) ในบริบทของรายงานการติดตามการศึกษาระดับโลก ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการการศึกษาในฐานะ "การจัดโครงสร้าง ระบบ และกระบวนการที่รับผิดชอบต่อการส่งมอบการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้มั่นใจว่าทุกคนสามารถเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากการศึกษา" ซึ่งเน้นการเข้าถึงและคุณภาพ

จากความหมายของนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มีพลวัตและเป็นระบบ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การวางแผน การจัดองค์กร การนำ การอำนวยการ การประสานงาน การควบคุม และการใช้ทรัพยากรทุกประเภท (เช่น บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร) อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เพื่อขับเคลื่อนและจัดการระบบการเรียนรู้ การเรียนการสอน รวมถึงพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ได้อย่างมีคุณภาพ โดยคำนึงถึงความยุติธรรม ความรับผิดชอบ และประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมโดยรวม อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกๆระดับ

บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

ธีรรัตน์ กิจจาร์ภักย์. (2542: 60) ได้ระบุบทบาทของผู้บริหารในฐานะ ผู้จัดการหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งรวมถึงการวางแผน ออกแบบ และกำกับดูแลการดำเนินงานหลักสูตรทั้งในและนอกห้องเรียนให้มีคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

บุญชม ศรีสะอาด. (2560: 150) ในแง่มุมของการวิจัยและการประเมินผล ผู้บริหารมีบทบาทในการ ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียนและในสถานศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการบริหารจัดการโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

โดยสรุปแล้ว บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความหลากหลายและครอบคลุมในหลายมิติ ไม่ใช่แค่การเป็นผู้สั่งการหรือควบคุม แต่ยังเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่กำหนดวิสัยทัศน์และนำพาองค์กรสู่เป้าหมาย, เป็นผู้นำทางวิชาการที่มุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน, เป็นผู้บริหารจัดการทรัพยากร ทั้งบุคลากร

งบประมาณ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เกิดประโยชน์สูงสุด, เป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ และบรรยากาศการทำงานที่ดีที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม, เป็นผู้ตัดสินใจที่มีข้อมูลรองรับและรับผิดชอบต่อผลลัพธ์, และเป็นนักพัฒนาที่ส่งเสริมการเรียนรู้และปรับปรุงองค์กรอย่างต่อเนื่อง บทบาทเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน ชุมชน และสังคมได้อย่างยั่งยืน

แนวคิด ทฤษฎีและหลักการของธรรมาภิบาล (Good Governance)

องค์การสหประชาชาติ. (United Nations Development Programme – UNDP. 1997: 9) ได้ให้ความหมายของ ธรรมาภิบาล ว่าเป็นกระบวนการที่อำนาจถูกใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการพัฒนาในทุกระดับ ซึ่งรวมถึงกลไก กระบวนการ และสถาบันที่พลเมืองและกลุ่มต่าง ๆ ใช้ในการแสดงออกถึงผลประโยชน์ของตน การใช้สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย และการไกล่เกลี่ยความแตกต่าง

สุรพล นิติไกรพจน์. (2548: 15) ได้ให้ความหมายของ ธรรมาภิบาล ว่าเป็นหลักการบริหารที่มุ่งเน้นการสร้าง ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความเสมอภาคในการดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับจากทุกภาคส่วน

จากความหมายของนักวิชาการและองค์กรต่าง ๆ ข้างต้น สรุปได้ว่า หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง หลักการและแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ โดยยึดมั่นในความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความเป็นธรรม การมีส่วนร่วม การตรวจสอบได้ และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย มีคุณธรรม และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสังคมโดยรวม อันจะนำไปสู่การสร้าง ความเชื่อมั่น ความน่าเชื่อถือ และการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรในทุกระดับ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการค้นคว้าอิสระครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายลำภู-บางนาคน อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 150 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเตรียมร่างข้อความในแบบสอบถาม
2. ร่างข้อความเพื่อจัดทำแบบสอบถามจากการศึกษาในข้อ 1 ได้ 3 ตอน
3. นำร่างข้อความในแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบภาษา และความถูกต้องเบื้องต้น และปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ
4. นำร่างข้อความในแบบสอบถามตามข้อ 3 เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏจันทบุรี วิทยาเขตยะลา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอนถึงผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่าย ลำภู-บางนาคน อำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
2. จากนั้น ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนจากผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่าย ลำภู-บางนาคน อำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ตามที่ได้กำหนดเอาไว้

3. ผู้วิจัยตรวจสอบจำนวนแบบสอบถาม และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม หากพบว่ายังไม่ครบตามจำนวน หรือแบบสอบถามยังไม่มี ความสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ให้ครูผู้สอนดำเนินการตามที่พบ

4. เมื่อได้แบบสอบถามครบถ้วน และมีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเขียนหมายเลขของแบบสอบถามแต่ละฉบับ เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปร ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้สถิติในการวิจัย คือ ค่าความถี่และร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนคติของครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายล้าภู-บางนาถ อำเภอมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านหลักนิติธรรม 2. ด้านหลักคุณธรรม 3. ด้านหลักความโปร่งใส 4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม 5. ด้านหลักความรับผิดชอบ และ

6. ด้านหลักความคุ้มค่า โดยใช้สถิติในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และตั้งค่าการแปลผลของ ประคอง กรรณสูตร (2537 :77)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

ที่	สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	ระดับการศึกษา		
	ปริญญาตรี	88	80.70
	สูงกว่าปริญญาตรี	21	19.30
	รวม	109	100.00
2	ประสบการณ์ในการทำงาน		
	น้อยกว่า 5 ปี	14	12.84
	5 -10 ปี	31	28.44
	มากกว่า 10 ปี	64	58.72
	รวม	109	100.00

จากตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานพบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 80.70 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 58.72 รองลงมาคือประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 28.44 และประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 12.84 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานโดยใช้หลัก ธรรมชาติของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายลำภู-บางนาถ อำเภอมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 ภาพรวมและรายด้าน

การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมชาติของ ผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{x}	S.D.	ระดับการบริหารงาน	อันดับที่
ด้านหลักนิติธรรม	4.60	.44	มากที่สุด	3
ด้านหลักคุณธรรม	4.61	.42	มากที่สุด	2
ด้านหลักความโปร่งใส	4.55	.50	มากที่สุด	5
ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.54	.48	มากที่สุด	6
ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.58	.50	มากที่สุด	4
ด้านหลักความคุ้มค่า	4.65	.47	มากที่สุด	1
รวม	4.59	.43	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมชาติของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายลำภู-บางนาถ อำเภอมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 ภาพรวมและรายด้านพบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = .43) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านหลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = .47) และด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = .48)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมชาติของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายลำภู-บางนาถ อำเภอมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมชาติของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอน ในศูนย์เครือข่ายลำภู-บางนาถ อำเภอมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มุฮัมหมัดซาคี เจ๊ะซู. (2563: ก) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมชาติของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมชาติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซอลาฮุดดีน ยูโซะ. (2564: ก) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมชาติของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 พบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมชาติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ นพรัตน์ แสงทอง. (2564: ก) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมชาติของผู้บริหารสถานศึกษาในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 พบว่าการบริหารตามหลักธรรมชาติของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานโดยใช้หลัก ธรรมชาติ จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิพย์พวี วัฒนชัย (2565: ก) ได้ศึกษา

ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่าระดับการศึกษาไม่ส่งผลต่อความแตกต่างของความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย นิลประดับ, ณัฐพล ชุมวรฐายี และ วัชรพงษ์ แพรหลาย (2559: ก) ที่ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนะโดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานโดยใช้หลัก ธรรมาภิบาล จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่า ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิพย์พศุ วัฒนชัย (2565: ก) ที่พบว่าประสบการณ์ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย นิลประดับ, ณัฐพล ชุมวรฐายี และ วัชรพงษ์ แพรหลาย (2559: ก) ที่พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมไม่แตกต่างกัน

สรุปผล

1. การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายอำเภอ-บางนาถ อำเภอมะนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายอำเภอ-บางนาถ อำเภอมะนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามตัวแปร สรุปได้ดังนี้

2.1 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายอำเภอ-บางนาถ อำเภอมะนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีดังนี้

3.1 ปัญหาที่มีความถี่สูงสุด คือ ผู้บริหารไม่บังคับใช้กฎระเบียบและข้อบังคับต่อบุคลากรอย่างเท่าเทียมและขาดความเสมอภาค

3.2 ข้อเสนอแนะที่มีความถี่สูงสุด คือ ผู้บริหารควรยึดมั่นและปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับอย่างเคร่งครัด โดยบังคับใช้กับบุคลากรทุกคนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านหลักนิเทศธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดมั่นและปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับอย่างเคร่งครัด โดยมุ่งเน้นการบังคับใช้กับบุคลากรทุกคนอย่างเสมอภาค เท่าเทียม และเป็นธรรม เพื่อลดปัญหาความรู้สึกลี้อมล้ำ และสร้างมาตรฐานที่ดีในองค์กร

2. ด้านหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรเพิ่มโอกาสให้ครูและบุคลากรได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการวางแผนงาน การกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจในโครงการสำคัญต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษา

3. ด้านหลักความโปร่งใส สถานศึกษาควรพัฒนาระบบการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะข้อมูลด้านการบริหารงบประมาณและผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคลากรและชุมชน

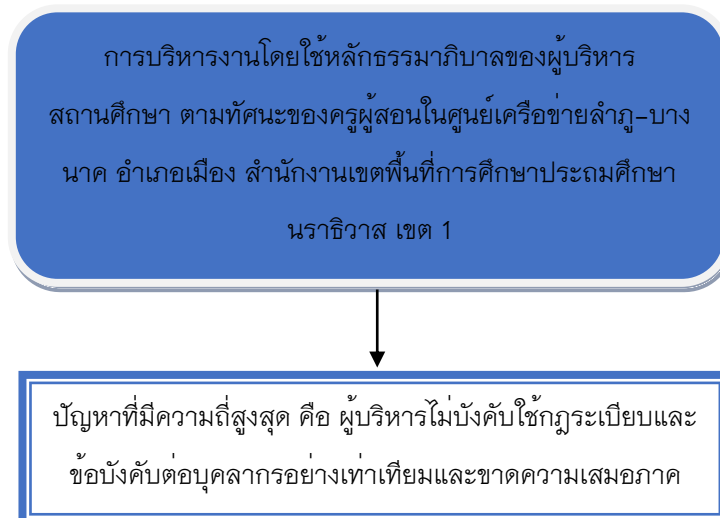
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) และเป็นต้นแบบแก่สถานศึกษาอื่น

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หรือความผูกพันต่อองค์กรของครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

3. ควรทำการศึกษากิจการการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในครั้งนี้

องค์ความรู้ใหม่

จากโมเดลดังกล่าวทำให้ทราบว่า ปัญหาที่มีความถี่สูงสุด คือ ผู้บริหารไม่บังคับใช้กฎระเบียบและข้อบังคับต่อบุคลากรอย่างเท่าเทียมและขาดความเสมอภาค

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กุลธิดา สุวรรณรัตน์. (2563). *การนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ภูเก็ต: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. ถ่ายเอกสาร
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2542). *ธรรมาภิบาล: หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จำรัส นองมาก. (2550). *การบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เจริญ เจษฎาวัดภัย. (2552). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เจริญ ไวรวัจนกุล. (2545). *หลักและทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชวลิต วงศ์คำ. (2565). *การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2554). *การบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โชคชัย หริกประโคน. (2561). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. ถ่ายเอกสาร
- ชอลาสุดดีน ยูโซะ. (2564). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ยะลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. ถ่ายเอกสาร
- ทิพย์พุด วัฒนชัย. (2565). *ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. ถ่ายเอกสาร
- ธร สุนทรายุทธ. (2550). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัชชัย นิลประดับ, ณัฐพล ชุมวรฐายี, และ วัชรพงษ์ แพรหลาย. (2559). การบริหารตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 10(1), 125-139.
- ธีรพันธุ์ น้อยหลบลูบล. (2543). *บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- ธีรรัตน์ กิจจารักษ์. (2542). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- นพรัตน์ แสงทอง. (2564). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. ถ่ายเอกสาร

- นริศรา อินทร์อักษร. (2562). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สุราษฎร์ธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. ถ่ายเอกสาร
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประคอง วรรณสูตร. (2537). สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2542). ธรรมาภิบาล: การบริหารราชการในยุคปฏิรูป. กรุงเทพฯ: สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พิทยา อินทะชัย. (2562). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานนทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. ถ่ายเอกสาร
- พิมลจันทร์ นามวัฒน์ และคณะ. (2540). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภูรินทร์ รัชพงษ์, ละม้าย กิตติพร, และ เทพรังสรรค์ จันทรงษ์. (2566). การบริหารตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 12 (1), 55–68.
- มุขัมหมัดซากิ เจ๊ะซุ. (2563). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ยะลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. ถ่ายเอกสาร
- รุ่ง แก้วแดง. (2547). ปฏิรูปการศึกษา: จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วรดา วัฒนวิริยสุข. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร
- วิจิต บุญสนอง. (2554). การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.). (2552). การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: พอช. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1. (2568). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2568 . สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2568, จาก <https://www.narathiwat1.go.th/bigdata/>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2560). แนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ป.ป.ช.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.). (2546). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาล พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.ร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.). (2555). ธรรมาภิบาลกับการบริหารราชการที่ดี. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.ร.

-
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.). (2564). *แนวทางการบริหารราชการแบบมีธรรมาภิบาล*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.ร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.). (2565). *แนวทางการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยหลักความคุ้มค่า*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.ร.
- สุจิตรา เรืองยิ่ง. (2560). *แนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแบบมีส่วนร่วม*. ปริญญาโท ค.ด. (การบริหารการศึกษา). อุดรธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. ถ่ายเอกสาร
- สุทัศน์ สุกฤษฏ์สมบัติ. (2550). *การบริหารงานบุคคลทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุรพล นิติไกรพจน์. (2548). *ธรรมาภิบาลในภาครัฐและเอกชน*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- สุวรรณา รุทธนานุรักษ์. (2540). *หลักการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อภิสร่า กังสังข์. (2561). *ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. ถ่ายเอกสาร
- อรนัย แสงทอง. (2551). *ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- อุทุมพร ทองคำ. (2556). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานภาครัฐ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- International Monetary Fund (IMF). (2000). *Code of Good Practices on Fiscal Transparency*. Washington, D.C.: IMF.
- Jones, R. (2016). *Decentralization in education: The role of school governance*. New York: Palgrave Macmillan.
- Khan, N., & Mahmood, N. (2018). The role of good governance in improving educational outcomes in developing countries. *Journal of Public Policy and Administration*, 12(3), 145–160.
- Knezevich, S. J. (1984). *Administration of Public Education: A Source Book for the Study of Organization and Administration in American Public Education*. New York: Harper & Row.
- Levin, B. (2018). *Governments and the transformation of education*. New York: Routledge.
- Likert, R. (1976). *New Patterns of Management*. New York: McGraw-Hill.
- Ogbonnaya, N. O. (2017). Good governance in education: A study of its impact on school administration in Nigeria. *International Journal of Educational Management*, 31(2), 220–235.
- Putra, B., & Subawa, A. (2023). Good Governance in Educational Organizations: Principles and Implementation. *Journal of Educational Management and Leadership*, 4(2), 170–180.
- Rainelle, M., & Hamilton, J. (1978). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice*. New York: Macmillan.
- Simon, H. A. (1966). *Administrative Behavior: A Study of Decision-Making Processes in Administrative Organizations*. (2nd ed.). New York: Free Press.
- UNESCO. (2017). *Global Education Monitoring Report 2017: Accountability in Education*. Paris: UNESCO.
- United Nations Development Programme (UNDP). (1997). *Governance for Sustainable Human Development*. New York: UNDP.
-

-
- United Nations Development Programme (UNDP). (2017). *Global Education Monitoring Report 2017: Accountability in Education*. Paris: UNESCO.
- United Nations. (2003). *The Rule of Law and Transitional Justice in Conflict and Post-Conflict Societies*. New York: United Nations.
- World Bank. (2003). *Governance and Development*. Washington, D.C.: The World Bank.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.
- Zubairi, A. M., & Sarwar, M. (2019). The relationship between good governance and school performance: A case study of secondary schools in Pakistan. *Journal of Educational Research and Practice*, 9(1), 50–65.